

Nestkasten Landgoed

Dorth in 2015

"De IJsselstreek"

Gerard en Wouter Boere, Marcel Hutten,
Jacques Blaauw en Herman Hannink

Nestkasten Monitoring Project;
inclusief avond controles in de winter

Colofon

© Vogelwerkgroep de IJsselstreek 2017

Secretariaat: Tineke Hirschler
Buddezand 16
7384 CA Wilp

vwgijsselstreek@gmail.com
www.vwg-deijsselstreek.nl

Ontwerp VWG huisstijl:	Jeroen Kuipers
Kaartmateriaal Dorth:	André Westendorp, Natuurmonumenten
Kaartmateriaal ligging Dorth:	Kopie deel Falklandkaart Gorssel, 3e druk
Tekst, tabellen, samenstelling:	Herman Hannink, Gerard Boere
Vogels ringen:	Gerard en Wouter Boere
Eindredactie:	Gerard Boere
Foto's omslag:	Herman Hannink en Jeroen Kuipers
Overige foto's:	Herman Hannink

Foto's omslag: Landgoed Dorth, Vijverpatij
inzet, Boomklever

VERSLAG

In dit verslag, zijn de resultaten vermeld van de nestkastonderzoeken 2015 in het landgoed Dorth van Natuurmonumenten, gelegen in de driehoek Gorssel, Harfsen en Bathmen. De onderzoeken zijn onder verantwoordelijkheid van vogelwerkgroep " De IJsselstreek " uitgevoerd en zijn te splitsen in twee activiteiten n.l.:

1. Avondonderzoek slapende vogels in nestkasten.
Een onderzoek na zonsondergang in de wintermaanden 2014/2015.
2. Het nestkasten monitoring Project.
Periodieke dag-controles nestkasten in het broedseizoen 2015.

1. Avondonderzoek slapende vogels:

Het onderzoek van slapende vogels, is voor de 4e achtereenvolgende winter uitgevoerd. De voorlopige opzet is, dit onderzoek 5 winters achter elkaar te doen, maar nu al kan gezegd worden, dat er veel interessante gegevens zijn verzameld.

Het uiteindelijke doel van dit onderzoek is, goed inzicht te verkrijgen in het gebruik van slaapplaatsen tijdens de wintermaanden. Daarvoor worden de 60 aanwezige nestkasten elk 2 x in een winter gecontroleerd. Als regel werd in de jaren hiervoor, altijd het 1e onderzoek vóór en het 2e onderzoek na de jaarwisseling uitgevoerd, maar i.v.m. de vogelgriep eind 2014, is hiervan afgeweken en is het 1e onderzoek nu op 5 en 6 januari 2015 geweest en het 2e onderzoek op 9 en 10 februari 2015 verricht. Gezien het intensieve werk, is op 1 onderzoekavond, de helft van het totale aantal nestkasten De onderzoeken zijn ook nu weer, tussen 18.45 en 22.00 uur uitgevoerd.

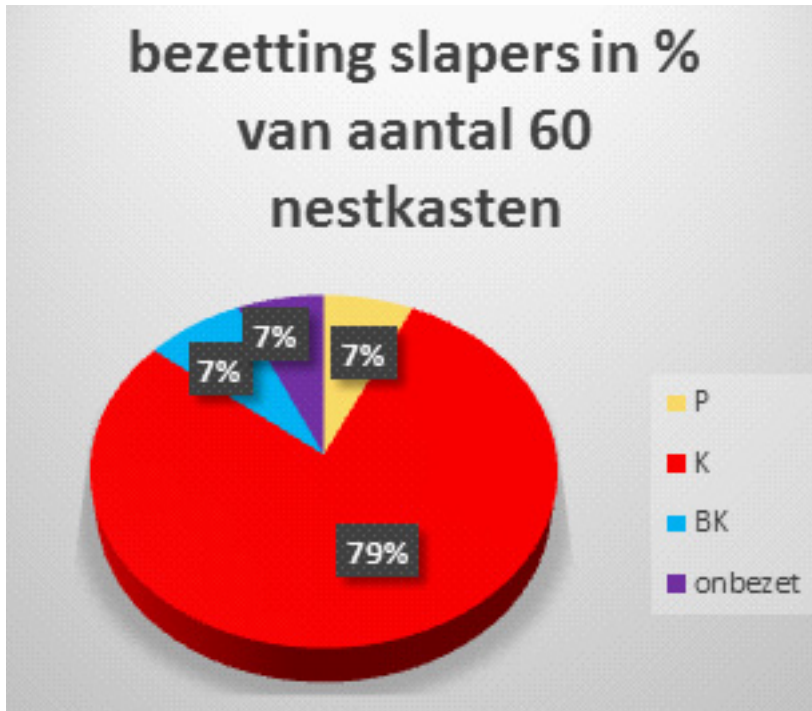
Er is onderzoek en notitie gedaan van de vogelsoort, de sekse, het gewicht, de vleugellengte, de conditie, de vetgraad en de leeftijd, uitgedrukt in het aantal kalenderjaren (kj).

Uit weging bleek, dat de vogels goed en blijvend op gewicht waren en de conditie in orde was.

Zodra een nestkast bezet was, werd er steeds 1 slapende vogel aangetroffen. Indien vogels niet geringd waren, zijn deze alsnog van ring voorzien. Van vogels aangetroffen met een ring, zijn de ringnummers genoteerd. Over het algemeen genomen, waren de vogels 2, +2 en in veel mindere mate +3 en +4 kalenderjaren in ouderdom. In een 5 tal nestkasten zijn koolmezen aangetroffen, die mei/juni 2013 als nestjong in landgoed Dorth zijn geringd. In dezelfde maand en jaar, was dit ook het geval met een 2 tal broedvogels, eveneens koolmezen.

Ook deze winter, sliepen er 3 vogelsoorten in de 60 nestkasten. Het waren de kool- en pimpelmezen, maar ook de boomklevers die als vanouds weer aanwezig waren. Zoals verwacht, waren de koolmezen aanzienlijk in de meerderheid n.l. 79 %, zie grafiek 1. In een andere situatie, tabel 1, is de kastbezetting per onderzoekdatum van de laatste 2 winters aangegeven. Opvallend is, dat het percentage bezetting bij de 1e onderzoekdatum van elke winter verschilt. De overige onderzoekdatums zijn de percentages gelijk of nagenoeg gelijk.

bezetting slapers in % van aantal 60 nestkasten

P = pimpelmees
K = koolmees
BK = boomklever

grafiek 1: nestkastbezetting winter 2014/2015,
gemiddelde over 4 onderzoekavonden

tabel 1: nestkastenbezetting:

	winter 2013/2014				winter 2014/2015			
nestkast nummers:	1-28	29-60	1-28	29-60	1-28	29-60	1-28	29-60
datum:	3 dec.	9 dec.	10 febr.	17 febr.	5 jan.	6 jan.	9 febr.	10 febr.
% bezetting	89	94	86	94	100	94	85	94

Toch is er een duidelijk verschil met de 4 onderzoeken verricht in de winter 2012/2013; daar waren de 4 percentages bezetting respectievelijk 87, 83, 80 en 65 %; Bij alle 3 winters werden ongeveer dezelfde weersomstandigheden geconstateerd. Vogels, aangetroffen zonder een ring, zijn deze avonden alsnog van een ring voorzien. Zie tabel 2.

tabel 2: ringvoorziening

soort	ring aangebracht
P	6
K	32
BK	4
totaal	42

De nestkasten in landgoed Dorth, hangen aan bomen direct aan lanen en wandelpaden, zijn in volgorde genummerd en zijn op onderlinge afstanden, variërend van 60 tot 100 strekkende meter van elkaar verwijderd. Met betrekking tot het trouw zijn aan een slaapplaats in een nestkast, zijn er 2 onderzoeken gedaan n.l.:

1. " slaaplaatstrouw " aan 1 nestkast, of trouw zijn aan de nestkast direct ernaast, komt over een termijn van 3 winters aanééngesloten, in ca. 6 % van alle 60 nestkasten voor. Voor een 2 tal voorbeelden " slaaplaatstrouw " van koolmees en boomklever, zie tabel 3.

2. In een andere situatie, uitgevoerd tijdens de 4 onderzoekavonden deze winter, werd in ca. 30 % van de nestkasten, steeds dezelfde slapende vogel in dezelfde nestkast aangetroffen, of sliep de vogel in kast ernaast of nog iets verderop, m.a.w. een grotere marge in afstand nestkasten. in vergelijk met de 6% situatie hiervoor. Het 30 % percentage werd ook al geconstateerd in de 2 voorgaande winters 2012/2013 en 2013/2014 en blijkt een goede graadmeter te zijn. Een constatering, dat vogels zich aan 'n bepaalde omgeving/slaapplaats kunnen binden. Op 9 februari 2015, werd in nestkast 18, een koolmees +3 kj oud, met een aanzienlijke beschadigde tarsus/poot aangetroffen. De conditie/gewicht van de mees was goed.

Tabel 3: slaaplaatstrouw

# = slaper nergens getraceerd. kleur data correspondeert met kleur nestkastnummer. onderzoekdatums →			winter 2012/2013		winter 2013/2014		winter 2014/2015	
			27 nov. 11 dec.	12+19 febr.	3 + 9 dec.	10+17 febr.	5 + 6 jan.	9 + 10 febr.
Ringnr.	Srt	Bijzonderheden	vogel slaapt in nestkast nummer:					
V 570475	BK	-	56	56	55	55	55 +5kj	#
AU 21328	K	-	37	37	33	34	34	34 +3kj
AV 29950	K	" slaapplaats - trouw "	19	18	19	19	19	19 +4kj
V 570481	BK	" slaapplaats - trouw "	5	4	3	4	3	3
AU 21816	K	als nestjong geringd 7-6-'13	/	/	#	#	13	13 +2kj
AV 81009	K	vóór 27-11-'12 al geringd	10	9	9	9 +2kj	#	#
AV 29946	K	-	16	#	15 +2kj	#	16	#

2. Het Nestkasten Monitoring Project:

Nadat aan alle 60 nestkasten, vooraf het nodige onderhoud en schoonmaak was verricht, werd op 28 april de 1e controlerende m.b.t. het broedseizoen gedaan. Gelijk was er toen al een nestkastbezetting van 97 %, zie kolom 1 tabel 4. Ondanks de voorafgaande milde winter, was de start van dit broedseizoen iets later dan het jaar 2014, toen op 7 en 8 april de 1e controlerende al was geweest. Ook dit jaar vonden er t.o.v. het jaar 2014, geen grote verschuivingen plaats in de soort vogelbezetting. Van de 60 nestkasten waren er bij de 1e legfels, 39 bezet door de koolmezen, bij de pimpelmezen bedroeg dit aantal 13, de boomklever 5, de bonte vliegenvanger 1 en tenslotte 2 nestkasten waarvan de vogelsoort onbekend is. Bij deze laatst genoemde nestkasten, nr's 9 en 35, zijn geen oudervogels waargenomen. Deze nesten waren in het beginstadium van eileg, al verlaten. Met belangstelling werd uitgekeken naar de komst van de bonte vliegenvanger, waarvan in het broedseizoen 2013, nog 9 nestkasten bezet waren. Voor 2015 bleef het aantal van deze soort zeer beperkt, n.l. bezetting van één paartje in nestkast nr. 45. Het totaal aantal gelegde eieren 1e en 2e legfels tezamen bedroeg in 2015, 592 eieren, terwijl dit aantal in 2014, 639 bedroeg, in beide jaren bij hetzelfde aantal nestkasten.

mei 2015, nestkast nr. 45.

5 bonte vliegenvangers
ca. 2 dagen oud

Verklaring gebruikte afkortingen en cel-kleuren:

K = koolmees

nb = nestbouw

P = pimpelmees

nv = nest verlaten, mislukt

BK = boomklever

gv = geen verstoring nest

BV = bonte vliegenvanger

go = geen onderzoek

? = vogelsoort onbekend

* = verwijzing kolom bijzonderheden

kj = ouderdom in aantal kalenderjaren

2^e legfels

van ring voorzien

pulli uitgevlogen

tabel 4: broedresultaten 60 nestkasten per bezoekdatum:

nest- kast nr.:	ou- der vo- gel	In kolom 3, 6 en 7 is 1x onderzoek gedaan, verdeeld over 2 of 3 bezoekdata's												2015		
		28 april 1.		11 mei 2.		16,19 en 23 mei 3.		26 mei 4.		1 juni 5.		8 en 15 Juni 6.		24,29/6 + 6 juli 7.	bijzonder- heden: 8.	
		ei	pull	ei	pulli	ei	pulli	ei	pul	ei	pul	ei	pulli	pulli		
1	P	11			11		11		go		11					
2	K	2		9		9		go		9		9				
3	BK	9		1	8		9		go		9					
4	K	9		10		go			10		10					
5	P	2		9		9		*9							*nv.rest 9 ei	
5	P									nb		*			*oudervogel dood in kast	
6	K	5		15		16		*16							*nv. rest 16 ei	
7	P	gv		4	10		*14								*19/5 nv. rest 14 pulli	
8	BK	gv		7		1	6		go	*1	6				*rest 1 ei	
9	?	*1													*rest 1 ei, koud	
9	K			6		6		9		13		*13			*15/6 nv rest 13 ei	
10	K	6		9		1	8		go	*1	8				*rest 1 ei	
11	K	7		8		1	7		go	*1	7				*rest 1 ei	
11	K												**4	* 4	** 15/6 * 6/7 uitvlieg.	
12	K	12		12		12		*12							*nv. rest 12ei	
onduidelijk ! Op 19/5 eieren uitkomend. Op 26/5 is nestkast leeg en nestmateriaal nog aanwezig																
13	K	10		1	9		gv		go	*1	9				*rest 1ei	
14	K	9		8	2	1	9		go	*1	9				*rest 1 ei	
15	K	7		10		10		*10							*nv. rest 10ei	
16	BK	gv		gv	3 ?		7		go		7					
17	P	11		11		11		*11							*nv rest 11 ei	
17	P							5		8		7	1	*7	1	*rest 7 ei
18	K	7		7		7		*7							*nv. rest 7 ei	
26/5. 2 dennenappels in nestkast door baldadigheid. kast inmiddels verplaatst																
19	K	nb		8		8		8		8		8		8		
20	P	10		gv		1	9		1	9	*1	9			*rest 1 ei	
21	K	*4													*eieren koud rest 4ei	
21	K			7		*7									19/5 rest 7 ei	
22	K	kast leeg		nb		go		7		7		*7			*nv. rest 7 ei	
23	P	5		12		13		*13							*nv rest 13 ei	
24	K	6		9		gv			11		11		11			
25	k	kast leeg		4		8		8		*8					*nv rest 8 ei	

26	BK	6		8		8		8		2		2			amper nest. *rest 2 pulli dood		
										*2							
										4							
27	K	nb		8		8		13		7	8	*5	5	*5	*1	*rest 1 pulli *rest 5+5 ei	
													5		4		
28	K	6		12		12		go		12		12					
29	P	8		11		11		go		11		11					
30	P	9		12		12		go		12		12					
31	K	5		7		go		7		7		7					
32	K	4		7		3	4	go	*3	4						*rest 3 ei	
33	K	9		6	3	2	7	go	*2	7						*rest 2 ei	
34	K	8		8			8	go		8							
35	?	5		7		*8										*rest 8 ei. nv	
36	K	4		8		1	7	go	*1	7						*rest 1 ei	
37	K	9		9		1	8	go	*1	8						*rest 1 ei	
38	K	9		12		14		14		*14						*rest 14 ei.	
39	K	6		10			10	go		10							
40	K	nb		nb klaar		0		0		0		0				geen eieren	
41	K	8		12			12	go		12							
42	K	nb		4		9		gv	1	8	*1	8				*rest 1 ei	
43	P	11		12			12	go		12		12					
44	K	6		8			8	go		8		8					
45	BV	nb		6		6		1	5	*1	5	5				*rest 1 ei	
46	K	7		9			9	9		9		9					
47	K	9		gv	gv		9	go		9							
47	K								3		6				5	=24/6	
															*1	5	=6/7.rst 1ei
48	K	3		11		11		11		11		11					
49	P	gv		11			11	go		11		11					
50	K	7		7		gv		7		7		7					
51	K	2		7		gv		7		7		7					
52	BK	3		5		gv		5		5		5					
53	P	9		12		12		12		12		12					
54	K	7		7			gv	7		7		7					
55	K	8		8			8	go		8		8				ouderv. tee- kenbeet oog	
56	P	13		14			14	go		14							
57	P	11		11		1	10	go	*1	10						*rest 1 ei	
58	K	3		8		1	7	go	*1	7		7				*rest 1 ei	
59	K	3		9			go	9		9		9					
60	K	10		10		1	9	go	*1	9						*rest 1 ei	

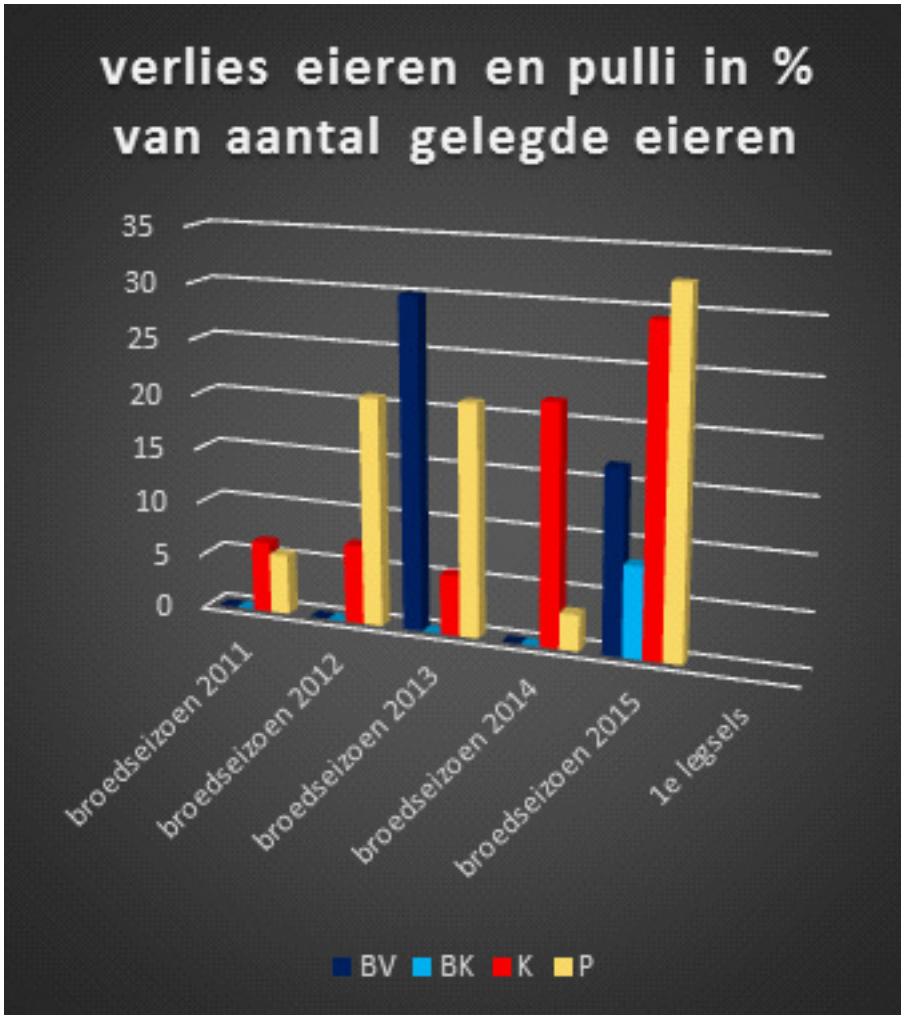
Tabel 5: totaaloverzicht resultaten tabel 4

2015		aantallen						
vogel- soort	volg- orde legsel	legsels	gelegde eieren	uitgevlo- gen pulli	restinhoud nesten = verlies		ring aangebracht	
					eieren	pulli	adult	pulli
P	1 ^e	13	151	102	35	14	4	102
	2 ^e	2	8	1	0	7	-	1
K	1 ^e	39	352	249	102	1	18	241
	2 ^e	4	30	9	21	0	2	5
BK	1 ^e	5	36	33	1	2	4	23
BV	1 ^e	1	6	5	1	0	1	5
?	1 ^e	2	9	0	9	0	-	-
totalen:		66	592	399	169 + 24		29 + 377	
					193		406	

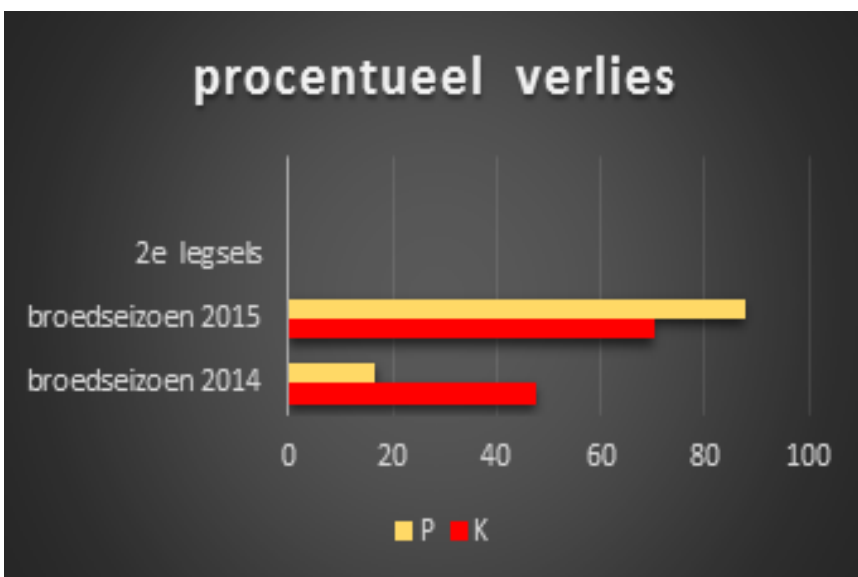
Nadat enkele onderzoeken verricht waren, was de 1e indruk dat het verlies aan eieren en pulli dit jaar wel eens hoger kon uitvallen in vergelijking met voorgaande broedseizoenen. Het was afwachten, naarmate het onderzoek vorderde en een totaal beeld ontstond. De 1e indruk, bleek achteraf juist te zijn. Amper enkele maanden daarvoor, was het onderzoek op slapende vogels in de winter afgerond en toen bleek o.a. uit meerdere wegingen, dat alle vogels goed op gewicht en in goede conditie, de winter waren doorgekomen. Een gegeven, dat het grote verlies nu niet bepaald aan de conditie van de vogels lag. Interessant is na te gaan, in welk deel van het gehele nestkastentraject de verliezen zijn ontstaan. Daarvoor is het gehele traject van 60 nestkasten in het landgoed, gesplitst in 5 deeltrajecten van elk 12 nestkasten. Zie tabel 6. Hierbij vallen de grote verliesverschillen tussen de deeltrajecten op. Nu de vraag, naar de oorzaak van deze grote verschillen.

deeltraject	nestkast nummer	trajectsituatie	aantal verlies eieren + pulli
1	1 t/m 12	brede en nagenoeg lange rechte laan	68
2	13 t/m 24	kronkelige wandelpaden	69
3	25 t/m 36	kronkelige wandelpaden	35
4	37 t/m 48	kronkelige wandelpaden	18
5	49 t/m 60	kronkelige wandelpaden en brede rechte laan	3
nestkasttotaal = 60			totaal verlies = 193

De oorzaak is moeilijk vast te stellen. Het zou een sperwer geweest kunnen zijn, die actief op prooi haar jachtgebied heeft gekozen in de deeltrajecten 1 en 2, want daar is het aantal nestverlaten door oudervogels met relatief veel eieren, groot. Dit laatste blijkt o.a. uit de " nv " vermelding in kolom 8 van tabel 4.

grafiek 2:
verlies 1e legsel

grafiek 3:
verlies 2e legsel

Een overzicht van de verliezen over de laatste jaren, gesplitst in vogelsoort en afzonderlijk in 1e en 2e legfels, is gegeven in de grafieken 2 en 3.

Toelichting grafiek 2:

- Boomklever, wel gebroed in 2011 t/m 2014, maar geen verliezen.
- Bonte vliegenvanger, afwezig in Dorth jaar 2011 t/m 2012. In het jaar 2014, maar 1 legsel en geen verlies. In het jaar 2013 en 2015 aanwezig en wel verliezen.

Van de 2e legfels, is over het algemeen ca. 10 % van de 60 nestkasten bezet, De legfels hiervan zijn veelal kleiner en het verlies als regel groter in vergelijking met die van de 1e legfels.

Dorth, 8 juni 2015: Een bezoek van vakantievierende scholieren.

Wouter legt de onderzoeken in de nestkasten tijdens het broedseizoen uit en hoe het een en ander in haar werk gaat vanaf de nestbouw, de eileg tot aan het uitvliegen van de nestjongen toe. Er is aandacht besteed aan het notuleren van broedresultaten, het ringen en de regelmatige terugkeer van geringde vogels, dat dikwijls zeer interessante informatie oplevert. Ook is aangegeven, dat de broedresultaten per nestkast na elk onderzoek worden ingevuld op een nestkaart en deze gegevens worden toegezonden aan SOVON Vogelonderzoek Nederland in Nijmegen.

3. Slot:

De 2 projecten in Landgoed Dorth, zijn ontegenzeggelijk een afwisselend en tijdrovende bezigheid geweest. Na al die jaren, dat dit werk is gedaan, heeft het veel interessante informatie opgeleverd, zeker in relatie tot de broedpopulatie en dat is beslist het werk waard geweest en met voldoening gedaan.

Voor deze mogelijkheid, een woord van hartelijke dank aan de terreinbeheerder Natuurmonumenten, dhr. André Westendorp, voor het verstrekken van de vereiste vergunningen om beide onderzoeken in het Landgoed Dorth te kunnen uitvoeren.

Opgemaakt, maart 2016